

De zaak “Diarra” en de arbeidsrechtelijke gevolgen voor Nederland

Strijdigheid FIFA-transferregels met Europees vrij verkeer van werknemers en mededingingsrecht

Bb 2025/4

Op 4 oktober 2024 heeft het Europees Hof van Justitie een arrest gewezen in de zaak ‘Diarra’ waarin is geoordeeld dat een aantal bepalingen uit het internationale transferreglement van wereldvoetbalbond FIFA in strijd zijn met het Europees recht, in het bijzonder het vrij verkeer van werknemers en het mededingingsrecht. De auteur zal in deze bijdrage ingaan op de arbeidsrechtelijke gevolgen die dit arrest voor de sport, meer specifiek het Nederlandse betaalde voetbal, zal hebben.

1. Inleiding

Op 4 oktober 2024 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (“Europees Hof van Justitie”) een belangwekkend arrest gewezen in een rechtszaak die de Franse voetballer (en voormalig international) Lassana Diarra (“Diarra”) had aangespannen tegen wereldvoetbalbond FIFA en de Koninklijke Belgische Voetbalbond.² In deze zaak werd wederom een belangrijke uitspraak gedaan omtrent sport en het Europees recht, na de drie eerdere uitspraken eind 2024 van hetzelfde Hof van Justitie in de zaken van de *International Skating Union*,³ *FC Antwerp*⁴ en de *European Super League*.⁵ In de *Diarra*-uitspraak is concreet bepaald dat een aantal bepalingen uit het transferreglement van FIFA (“FIFA’s transferreglement”) in strijd zijn met het Europees recht, in het bijzonder het vrij verkeer van werknemers en het mededingingsrecht. Uit de uitspraak van het Europees Hof van Justitie kan worden afgeleid dat spelers door een aantal artikelen uit FIFA’s transferreglement ervan worden weerhouden om de overstap te maken naar een andere club. Dit vanwege verstrekende gevolgen (van financiële en sportieve aard) voor spelers en hun nieuwe clubs indien sprake

is van een eenzijdige verbreking van een arbeidsovereenkomst zonder geldige reden (“without just cause”).

De vergelijking met de zaak *Bosman*⁶ uit 1995, waarin het Europees Hof van Justitie eerder al had bepaald dat voetballers na afloop van hun arbeidscontracten zonder belemmering moesten kunnen overstappen naar een nieuwe club zonder dat er een transfervergoeding hoefde te worden betaald, drong zich al snel op. Diarra werd door velen dan ook al snel bestempeld als ‘de nieuwe Bosman’.⁷

Het is ontegenzeggelijk waar dat de *Diarra*-uitspraak, na *Bosman*, een volgende stap voorwaarts is voor voetballers in de zin van verdere eerbiediging van het Europese vrij verkeer van voetballers als werknemers. De uitspraak lijkt op het eerste oog ook meer ruimte te bieden voor voetballers om hun arbeidsovereenkomsten met hun clubs eenzijdig op te zeggen waar minder zware gevolgen (van financiële en sportieve aard) aan verbonden zouden zijn. De grote vraag is echter of dat ook zo is en of voetballers in Nederland, met de *Diarra*-uitspraak in de hand, ook daadwerkelijk gemakkelijker en goedkoper hun lopende arbeidsovereenkomsten met hun Nederlandse werkgevers eenzijdig kunnen verbreken. De auteur lijkt dat voornog een brug te ver en denkt niet dat ‘Diarra’ uiteindelijk eenzelfde impact zal hebben op de arbeidsrechtelijke positie van voetballers zoals dat destijds het geval was met de *Bosman*-zaak. Alvorens die vraag in deze bijdrage concreter te beantwoorden, zal de auteur eerst ingaan op de Nederlandse wet- en regelgeving en de afwijkingen die in het Nederlandse voetbal ten opzichte van het reguliere arbeidsrecht hebben te gelden. In het bijzonder zal daarbij worden gekeken hoe een en ander in Nederland is geregeld aangaande de eenzijdige en voortijdige verbreking van arbeidsovereenkomsten door voetballers met hun clubs.

Alhoewel het arrest ook op mededingingsrechtelijk gebied interessante overwegingen kent (zeker voor de juridische fijnproevers), zal in deze bijdrage dus specifiek gekeken worden naar de mogelijke arbeidsrechtelijke gevolgen die het arrest voor de Nederlandse sport, meer specifiek het Nederlandse betaalde voetbal, zal hebben. Eens te meer ook omdat door het Europees Hof van Justitie in het arrest veel belang wordt gehecht aan het nationaal recht, meer specifiek de toepassing daarvan bij het vaststellen van de schadevergoeding bij eenzijdige en voortijdige verbreking van arbeidsovereenkomsten door voetballers met hun clubs. Daarbij zij opgemerkt dat FIFA ook al snel gereageerd heeft

1 Frans de Weger is advocaat bij en oprichter van BMDW Advocaten te Haarlem. De Weger is vanaf 2015 arbiter bij het internationale sportarbitragehof Court of Arbitration for Sport (CAS). In 2021 is De Weger benoemd als voorzitter van de FIFA Dispute Resolution Chamber (DRC) en de Nederlandse specialisatievereniging Vereniging voor Sport en Recht. Daarnaast is hij auteur van een tweetal edities van het boek *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber*, uitgegeven door T.M.C. Asser International Press, waarin De Weger een overzicht geeft van de relevante rechtspraak van FIFA DRC vanaf 2001 in de internationale arbeidsrechtelijk gerelateerde voetbalgeschillen.

2 HvJ EU, 21 december 2023, *BZ v. FIFA en URBSFA*, zaak C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824.

3 HvJ EU, 4 oktober 2024, *International Skating Union/Europese Commissie*, zaak C-124/21, ECLI:EU:C:2023:1012.

4 HvJ EU, 21 december 2023, *UL v. Royal Antwerp Football Club v. URBSFA en UEFA*, zaak C-680/21, ECLI:EU:C:2023:1010.

5 HvJ EU, 21 december 2023, *European Superleague Company SL/FIFA en UEFA*, zaak C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011.

6 HvJ EU, 15 december 1995, *URBSFA/Jean-Marc Bosman*, zaak C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463.

7 Ook in de juridische literatuur, o.a. door Antoine Duval, onderzoeker bij het Asser Instituut, zie: *Football at a Crossroads – Verfassungsblog*.

en inmiddels al tijdelijke aanpassingen heeft doorgevoerd in het transferreglement, die per direct van toepassing zijn, waaruit ook volgt dat voor de vaststelling van de schadevergoeding onder meer – en meer dan voorheen – rekening moeten worden gehouden met het nationale recht.

2. Voetbalspecifieke wet- en regelgeving in Nederland

In de Nederlandse wet is vastgelegd dat een tijdelijke arbeidsovereenkomst niet tussentijds door een van de partijen eenzijdig kan worden beëindigd, tenzij partijen dat uitdrukkelijk schriftelijk in de arbeidsovereenkomst zijn overeengekomen. Dit volgt uit artikel 7:667 lid 3 BW. Indien een partij ondanks de aanwezigheid van een dergelijk tussentijds opzegbeding toch tussentijds opzegt, dan is de opzeggende partij aan de andere partij een vergoeding verschuldigd. De Nederlandse wet heeft in artikel 7:677 lid 4 BW bepaald dat de vergoeding in die situatie dan gelijk is aan het bedrag van het in geld vastgestelde loon over de termijn dat de arbeidsovereenkomst geduurd zou hebben indien deze van rechtswege zou zijn geëindigd. In de regel wordt dit veelal 'de restwaarde van het contract' genoemd. Voorgaande geldt aldus voor opzegging, maar ook ten aanzien van ontbindingsverzoeken bepaalt de wet – meer specifiek in artikel 7:671c lid 3 sub c BW – dat de kantonrechter aan de werkgever een vergoeding ter hoogte van diezelfde 'restwaarde contract' kan toekennen als een tijdelijk contract zonder tussentijds opzegbeding op verzoek van de werknemer wordt ontbonden.

In het Nederlandse voetbal zijn er echter al twee bijzonderheden ten opzichte van bovenstaande te vermelden. In de eerste plaats worden voetbalgeschillen in de regel niet voorgelegd aan de gewone rechter. Immers, voetballers en clubs hebben standaard (verplicht) een arbitraal beding in hun contract waarin is bepaald dat geschillen, met uitsluiting van de burgerlijke rechter, door de KNVB Arbitragecommissie worden beslecht. Kortom, het is niet de kantonrechter maar de KNVB Arbitragecommissie die het laatste woord voert (letterlijk, want hoger beroep is niet mogelijk).⁸ In de tweede plaats wordt in de spelerscontracten nimmer een tussentijds opzegbeding in de zin van de wet opgenomen. Het voert te ver door om de achtergronden daarvan (al te) uitvoerig te bespreken in dit artikel, maar in de kern komt het erop neer dat de reguliere wettelijke ketenregeling ten aanzien van arbeidsovereenkomsten tussen spelers en clubs is uitgeschakeld via een Ministeriële Regeling.⁹ Er ontstaan op grond van die regeling zodoende géén arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd.

De achterliggende reden daarvan, zo blijkt ook uit de Ministeriële Regeling zelf, is dat zonder de mogelijkheid om een onbepaald aantal arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd aan te gaan (zonder tussentijdse opzegmogelijkheid)

betaald voetbalorganisaties onvoldoende zekerheid hebben over het behoud van hun contractspelers. Als door toedoen van de ketenbepaling een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd zou ontstaan, zou deze overeenkomst op ieder gewenst moment, met inachtneming van een opzegtermijn van een maand, kunnen worden opgezegd door de werknemer. Kortom, indien dat mogelijk zou zijn heeft dat negatieve gevolgen voor de continuïteit van (de uitvoering van) het technisch beleid van een betaald voetbalorganisatie – en daarmee op de bedrijfsvoering – en kan dit tot ernstige financiële schade leiden en nadelig zijn voor de sportieve continuïteit, zo volgt uit de Ministeriële Regeling.¹⁰ Anders gezegd, de Ministeriële Regeling heeft het in het Nederlandse betaald voetbal aldus mogelijk gemaakt dat een onbepaald aantal tijdelijke arbeidsovereenkomsten (zonder tussentijdse opzegmogelijkheid) kan worden gesloten met (onder meer) voetballers zonder dat vervolgens een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd ontstaat.

Kortom, we hebben in het Nederlandse voetbal dus te maken met 1) de Arbitragecommissie van de KNVB (in plaats van de gewone rechter) en 2) met de situatie dat spelers en clubs in de regel dus arbeidscontracten voor bepaalde tijd zonder tussentijdse opzegmogelijkheid sluiten. Dan is de interessante vervolgvraag wat nu de gevolgen zijn in de zin van de hoogte van de vergoeding als een speler zijn contract (zijnde dus een arbeidsovereenkomst zonder tussentijds opzegbeding) verbreekt.

Ook op dat punt is afgeweken door de wetgever. Daar waar de 'gewone werknemer' in de regel bij opzegging (en ontbinding) de restwaarde moet betalen, zoals hierboven reeds uiteengezet, is dat voor voetballers wederom anders. In artikel 7:677 lid 6 BW is namelijk een uitzondering opgenomen. Deze uitzondering bepaalt dat de rechter (dus de Arbitragecommissie van de KNVB) een hogere vergoeding kan toekennen in het geval de voetballer onregelmatig heeft opgezegd, kortom als de speler het spelerscontract (zonder tussentijds opzegbeding) heeft opgezegd. In artikel 7:671c lid 4 BW is ditzelfde opgenomen indien het een ontbindingsverzoek (en dus geen opzegging) betreft.

De conclusie ten aanzien van de Nederlandse situatie luidt dan ook dat de rechter (lees: de Arbitragecommissie van de KNVB) dus rekening kan houden met de specifieke omstandigheden van het geval die gelden in het Nederlandse betaald voetbal. De Arbitragecommissie van de KNVB kan een hogere vergoeding dan 'restwaarde contract' vaststellen indien een voetballer zijn arbeidsovereenkomst zonder geldige reden verbreekt. De Nederlandse wetgever heeft verder niet voorgeschreven op welke wijze die hogere vergoeding zou moeten worden berekend waarbij het aldus aan de KNVB Arbitragecommissie wordt gelaten om op basis van alle relevante feiten en omstandigheden de hoogte van de schadevergoeding te bepalen bij een eenzijdige verbreking.

⁸ Behoudens de mogelijkheid tot het instellen van de buitengewone rechtsmiddelen, herroeping of vernietiging, bij het Hof Arnhem-Leeuwarden (zie daarvoor de artikelen 1064-1068 Rv).

⁹ Zie Regeling ketenbepaling bijzondere functies en hogere vergoeding kantonrechter (Stb. 2025, 17972).

¹⁰ Letterlijk staat in de Ministeriële Regeling dat dit niet alleen schade toebrengt aan betaald voetbalorganisaties als het gaat om het behoud van spelers en daarmee aan de sportieve continuïteit, maar dit tast ook de huidige systematiek van vergoedingen aan die verschuldigd zijn bij spelerswisselingen waardoor het voortbestaan van de sector in het gedrang komt.

3. De mogelijk arbeidsrechtelijke gevolgen in Nederland na de *Diarra*-uitspraak

De vraag is nu in welke mate de uitspraak in de zaak *Diarra* daadwerkelijk impact zal hebben op de juridische situatie in Nederland en of het daadwerkelijk zo is dat het voor voetballers nu makkelijker en goedkoper wordt om hun arbeidsovereenkomsten te verbreken. Op basis van het voorgaande is dat echt nog maar zeer de vraag. De auteur ziet daartoe vooralsnog geen heel directe aanleiding.

Onverminderd staat in ieder geval dus vast dat in Nederland bovengenoemde specifieke voetbalwetgeving heeft te gelden en dat daar met de uitspraak in de zaak *Diarra* ook niets aan verandert. Sterker nog, zoals in de inleiding aangegeven, er wordt door het Europees Hof van Justitie, en dus ook via de nieuwe tijdelijke wijzigingen zoals reeds doorgevoerd door FIFA in het transferreglement, alleen nog maar meer belang toegekend aan het toepasselijke nationaal recht.

De auteur is verder ook geen rechtspraak van de KNVB Arbitragecommissie bekend op basis waarvan bijvoorbeeld in het verleden – vóór *Diarra* – een schadevergoeding werd vastgesteld na eenzijdige opzegging van een spelerscontract teneinde te kunnen vaststellen hoe daar nu wellicht ook na *Diarra* mee om zal worden gegaan. Wel ziet de auteur een zeer duidelijke en consistente lijn in de KNVB arbitragerechtspraak met betrekking tot ontbindingsverzoeken die in het pre-Diarratijdperk waren ingediend door spelers. Uit die ontbindingszaken kan worden opgemaakt dat de lat om over te gaan tot ontbinding van arbeidsovereenkomsten hoog ligt en dat de KNVB Arbitragecommissie zwaar hecht aan het zogeheten ‘pacta sunt servanda’-beginsel (simpel gezegd: ‘woord een woord, man een man’). Dergelijke ontbindingsverzoeken worden in de regel, zo wijst de KNVB rechtspraak in ieder geval uit, niet snel toegewezen, arbeidsovereenkomsten dienen dan ook te worden nagekomen.

Nu met de *Diarra*-uitspraak zoals hiervoor aangegeven alleen nog maar meer aandacht wordt gevraagd voor het nationale recht lijkt de Nederlandse arbeidswetgeving ook om die reden alleen nog maar steviger in het zadel te zitten. En op basis van die Nederlandse wetgeving heeft de KNVB Arbitragecommissie zoals gezegd de mogelijkheid om een hogere vergoeding toe te kennen dan de “restwaarde” als een voetballer zijn arbeidsovereenkomst eenzijdig en voortijdig verbreekt.

Bij dit alles dient in ogenschouw te worden genomen dat in de tijdelijke wijzigingen van FIFA's transferreglement – meer specifiek artikel 17 lid 1 – in algemene zin ook veel ruimte wordt gelaten om de vergoeding vast te stellen en dat verder ook geen specifieke parameters worden gegeven anders dan het meer algemene ‘positive interest-beginsel’ (het positief contractsbelang). De KNVB Arbitragecommissie wordt ook in dat verband dus niet verder ingeperkt, wetende immers dat van FIFA-regelgeving enige reflexwerking zal uitgaan zoals eerder al bepaald in de KNVB-rechtspraak.

Bij dit alles wil de auteur niet onvermeld laten dat er nog steeds alle juridische ruimte is dat spelers en clubs in de

arbeidsovereenkomsten specifieke bepalingen opnemen waarbij concrete afspraken worden gemaakt over de financiële gevolgen bij eenzijdige beëindiging. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opnemen van de beëindigingsvergoeding in het spelerscontract. Het Nederlandse arbeidsrecht verbiedt zulks geenszins, zoals ook duidelijk naar voren komt in de KNVB-arbitragerechtspraak. Die mogelijkheid wordt overigens ook vanuit de nieuwe FIFA-regelgeving volledig opgehouden. De verwachting is dat dit soort bepalingen alleen nog meer in de arbeidsovereenkomsten terug zullen komen, zodat spelers en clubs (enige) regie kunnen houden ter zake van de beëindigingsvergoeding.

Kortom, de auteur ziet vooralsnog niet in dat de zaak *Diarra*, in ieder geval niet op de korte termijn, hele directe verschuivingen zal gaan opleveren in het Nederlandse betaald voetbal, meer in het bijzonder in de benadering van de Arbitragecommissie van de KNVB en de toekomstige rechtspraak. Anders gezegd, er is geen directe aanleiding om te concluderen dat voetballers na de zaak *Diarra* in Nederland nu makkelijker en goedkoper hun contracten met clubs eenzijdig kunnen verbreken.

4. Aantal afsluitende opmerkingen

Tot slot kan worden opgemerkt dat de betekenis van het arrest buiten de voetbal beperkt is, in ieder geval in praktische zin. Het arrest houdt in de praktijk concreet verband met de eenzijdige verbreking van arbeidsovereenkomsten van voetballers met hun clubs en de gevolgen die dat zou hebben. Dit heeft in het bijzonder ook te maken met de bijzonderheden van het betaalde voetbal in welke dimensie het Europees Hof van Justitie een oordeel heeft moeten vellen, zoals reglementair vastgestelde transferperiodes waarbinnen spelers kunnen transfereren, specifieke transferbepalingen van FIFA die hebben te gelden in het internationale voetbal zoals dat (tot voor kort) de nieuwe werkgever van een voetballer hoofdelijk en medeaansprakelijk was voor de betaling van een schadevergoeding en internationale transfercertificaten die moeten worden afgegeven bij een transfer. Dit zijn bijzonderheden die enkel in het internationale en nationale betaald voetbal spelen.

Alhoewel de *Diarra*-uitspraak verder wel absoluut een volgende stap voorwaarts is in de zin van verdere eerbiediging van het Europese vrij verkeer van voetballers als werknemers (en tevens is vastgesteld door het Europees Hof van Justitie dat enkele FIFA-regels ook de mededinging beperken) komt de auteur tot de conclusie dat de uitspraak de situatie in Nederland niet direct zal veranderen.

Concreet kijkende naar wat de praktische betekenis nu is voor het Nederlandse betaald voetbal, is het vooralsnog te voorbarig om te stellen dat het voor de voetballers in Nederland na deze uitspraak nu ook daadwerkelijk gemakkelijker en goedkoper zal worden om lopende arbeidsovereenkomsten met hun Nederlandse werkgevers eenzijdig en voortijdig te verbreken. Immers, zoals in deze bijdrage is aangegeven staat voetbalspecifieke wet- en regelgeving in Nederland daaraan in de weg. In Nederland heeft de KNVB Arbitragecommissie zoals gezegd de mogelijkheid om een

hogere vergoeding toe te kennen dan de "restwaarde" als een voetballer zijn contract eenzijdig verbreekt.

De auteur is zich er overigens volledig van bewust dat in het *Diarra*-arrest wordt aangesloten bij de restwaarde van het contract als mogelijke vergoeding die betaald zou moeten worden bij eenzijdige contractbreuk, waarbij het Europees Hof van Justitie specifiek verwijst naar de Wet '78 in België (die "restwaarde" ook voorschrijft bij onrechtmatige contractverbreking). In die zin kan het zijn dat eerder zal worden aangesloten bij "restwaarde". Er is echter geenszins aangegeven dat "restwaarde" vanaf nu leidend is. Er lijkt enkel gesuggereerd te worden dat "restwaarde" een redelijk uitgangspunt is.

Zelfs als er overigens na *Diarra* wellicht wel eerder zal worden aangesloten bij 'restwaarde contract', ondanks dus de mogelijkheid zoals gezegd dat nog steeds hoger kan worden vastgesteld door de Arbitragecommissie van de KNVB, wijst de auteur erop dat ook vergoedingen ter hoogte van de "restwaarde" in objectieve zin nog steeds aanzienlijk kunnen zijn. Zeker als in ogenschouw wordt genomen dat in het *Diarra*-arrest ook is bepaald dat nieuwe clubs niet meer automatisch hoofdelijk en gezamenlijk met de speler aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de betaling van de schadevergoeding als gevolg van de eenzijdige verbreking door de speler. Dit is inmiddels ook al aangepast en als zodanig volgt dat nu ook uit het nieuwe tijdelijke reglement. Zeker nu dus in combinatie met het wegvallen van de nieuwe club als co-debiteur kunnen 'restwaardebedragen' (nog) zwaar(der gaan) drukken op spelers, helemaal voor hen die niet makkelijk een nieuwe club vinden en wiens inkomens stil komen te vallen en/of bij hun nieuwe club minder gaan verdienen.

Dat restwaardebedragen bovendien in de regel ook hoog kunnen zijn in het betaald voetbal is ook niet vreemd. Indien een voetballer een hoog salaris verdient zal hij in de regel ook een hoog bedrag aan "restwaarde" moeten betalen indien hij overgaat tot verbreking van zijn contract. Sterker nog, en om uiteindelijk aangehaakt te blijven bij de Nederlandse (arbeids)wetgeving: In het uiterst hypothetische geval dat de zaak *Diarra* bijvoorbeeld voor de vaststelling van de schadevergoeding voor de onrechtmatige contractbreuk ter beoordeling was voorgekomen bij de Arbitragecommissie van de KNVB, dan had op basis van de Nederlandse arbeidswetgeving nog steeds een bedrag van EUR 16.588.600 (of zelfs nog een hoger bedrag op basis van de Nederlandse wet) kunnen worden vastgesteld als schadevergoeding. Dat was immers de restwaarde van Diarra's contract op het moment dat zijn arbeidsovereenkomst eenzijdig werd beëindigd. Dat moge als veel klinken – en dat doet het uiteraard ook – maar een dergelijk schadevergoedingsbedrag had dan dus nog steeds volledig binnen de juridische kaders van de Nederlandse (arbeids)wetgeving gepast.